

NARRATIVA

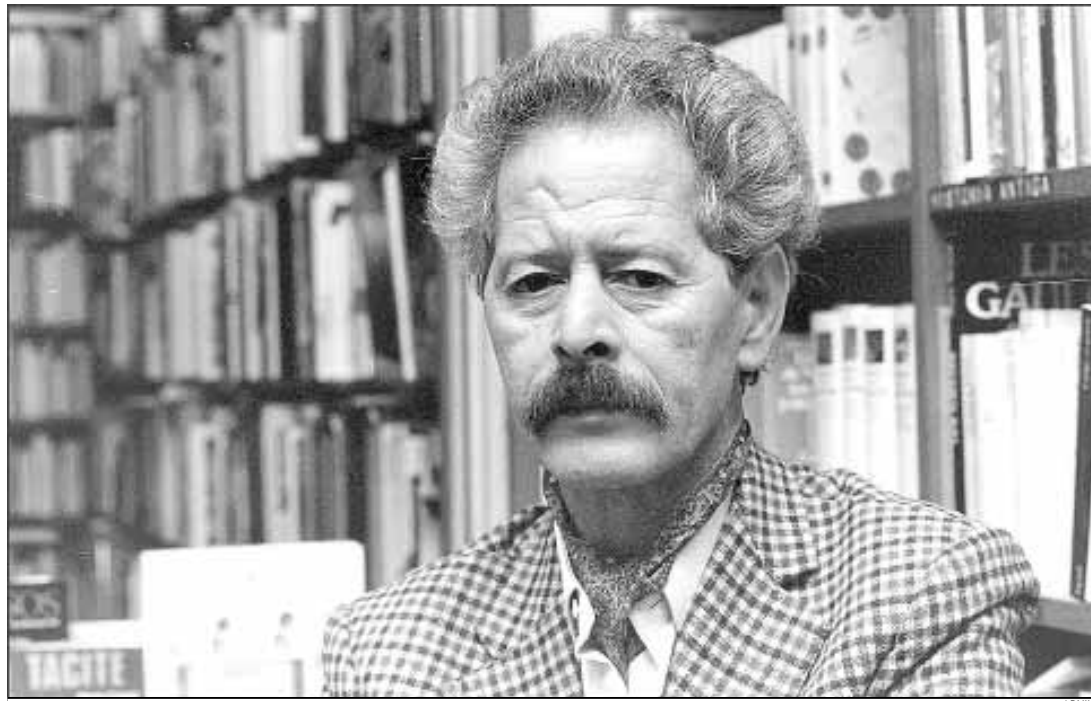
Mohamed Xukri,
Amor i malediccions.
Traducció de Rosalia-Anna
Benlloch, Isaïes Minetto i
Vicent Carles Navarro,
revisada per Josep Franco.
Bromera. Alzira, 2002.

Si observem aquelles ciutats que, convertides en mites literaris, han arrelat profundament a l'imaginari dels lectors –condició sense la qual només l'erudició estèril pot parlar de mite–, observarem que el procés de la seva creació s'ha aturat sovint molt més en els seus aspectes més foscos que no en els més lluminosos. Els lectors trobem el batec de la vida, de l'autenticitat, abans en la foscor dels baixos fons que no en les lluentors galants, potser perquè ens resulta més fàcil identificar-nos-hi, o potser perquè, com va dir Victor Hugo, el millor que es pot dir a favor del munt d'escombraries és que no és mentider.

Si la ciutat, a més, ha conegut un passat brillant i cosmopolita i coneix un present de decadència i misèria, només li cal esperar l'arribada del novel·lista brillant que la convertirà en mite. Aquest és el cas de Tànger i Mohamed Xukri. Ara, amb el conjunt de relats *Amor i malediccions*, Xukri continua, després d'*El pa de cada dia* i *El temps dels errors*, el procés de construcció del mite d'un Tànger que passa de brillant ciutat colonial, porta de l'Àfrica, a pou de pobresa del qual tothom vol fugir, escull

Dels somnis a l'infern

PAU JOAN HERNÁNDEZ

El narrador marroquí Mohamed Xukri ens mostra la seva visió de Tànger

on encallen les vides dels habitants-naüfrags.

Amor i malediccions és un llibre que funciona una mica com un mosaic, un conjunt de narracions unides pel fil d'un jo narratiu que alhora és i no és el mateix Xukri i que ens van presentant històries i personatges que refereixen el passat de la ciutat i el seu present, aquells que n'han marxat i els que hi han restat, els emigrants que marxen i no tornen i aquells que volen

tornar per refer-hi la vida, abans de tornar a marxar, arrossegats pel desencany. Gent que, a falta de futur, s'inventa un passat, sigui en la joventut viscuda en un Tànger llunyà com en la nostàlgia de temps millors de la ciutat que mai no han abandonat. I gent a qui la decadència i la misèria poden arrossegar cap al fanatisme religiós, com ens mostra el punyent relat de la bella prostituta convertida en integrista amb vel.

Són històries de tavernes esdevingudes confessionaris públics, de jugadors, de prostitutes, d'emigrants, de capitaires, de bojós... De bojós i d'excèntrics, sobretot; personatges que construeixen mons mítics per esquivar una realitat que no comprenen, bojós enigmàtics amb passats brillants, però caiguts en la misèria. "Jo tenia un amic –ens diu Mohamed Xukri– que estava convençut que, qui no sabia somiar, hauria de

passar una temporada a Tànger. Ell mateix ho va fer, però la ciutat li va fer oblidar els seus somnis i el va engolir per emportar-se'l a l'infern".

TRADUCCIÓ A VUIT MANS

La versió catalana del llibre ens arriba, curiosament, de la mà de tres traductors diferents, Rosalia-Anna Benlloch, Isaïes Minetto i Vicent Carles Navarro, cosa que justifica la feina de revisió –i cal suposar que d'unificació d'estil– duta a terme per Josep Franco. Malgrat aquesta estranya dispersió, el resultat final és un text unitari i sense fissures, enriquit, a més, amb nombroses notes, tant de l'autor (la majoria) com dels traductors que ens aclareixen aspectes relacionats amb la ciutat i amb la vida de cada dia dels seus habitants. Això no impedeix, però, que la traducció cometi algun petit error incomprensible: el lector entès en música africana s'exclamarà sens dubte en trobar com es refereix en masculí a la gran dama de la cançó egípcia, Ulm Kulzum.

Amor i malediccions és un llibre, diria jo, de lectura inexcusable, i que probablement contribuirà a canviar la percepció que el lector tingui de la realitat marroquina d'avui, per poc que aquesta sigui, com acostuma a passar entre veïns, parcial.

Per una història de les arts escèniques

TEATRE

Jordi Cortada, *Història del Teatre Principal de Lleida. Una crònica cultural de la ciutat*. Coordinació d'Àngels Santa i Josep Molina. Edicions Universitat de Lleida i Teatre Principal de Lleida. Lleida, 2001.

Entre d'altres vergonyes que no vénen a tomb, resulta sorprenent que la cultura catalana encara no disposi d'una història de les arts escèniques com cal. Les condicions per emprendre el projecte d'historiar amb rigor el teatre català de cap a cap són ben viables en l'actualitat, tant per la bibliografia publicada en els darrers anys com per la nombra d'investigadors que treballen, a males penes, en diversos períodes, autors o gèneres. A més, l'aparició de monografies dedicades a l'activitat teatral d'algunes ciutats catalanes o d'alguns dels seus coliseus més emblemàtics permet d'ampliar i aprofundir el marc geo-

gràfic de referència al conjunt dels Països Catalans. Les condicions són òptimes, però la feina encara està per fer i ningú no sembla que estigui disposat a aventurar-s'hi.

CRÒNICA CULTURAL

Història del Teatre Principal de Lleida, editat amb motiu del cinquantè aniversari d'aquest coliseu de gestió privada, ofereix una crònica cultural i teatral de la ciutat ponentina. Les col·laboracions que aplega brinden una aproximació polifònica, variada, a l'evolució del Teatre Principal des de l'estadi més embrionari fins a l'actualitat. En ressegueixen la programació de teatre, dansa, cinema i música del 1951 al 2001, i en situen la trajectòria en el context sociocultural de les cinc dècades d'existència. De les aportacions, apuntem les que aborden temes com ara la cançó compromesa (Ramon Usall); la programació infantil i, en especial, els cicles de teatre *Cavall Fort* (Dolors Sistac), i les experiències de Comediants (Joan Font). Entre

FRANCESC FOGUET

les més reeixides, destaquem les que versen sobre la conjuntura històrica dels quaranta, la dels seixanta i la programació teatral dels cinquanta, aquestes darreres a cura de Conxita Mir, Joan Sagués i Miquel M. Gibert, respectivament.

Mir analitza la situació miserable en què es trobava la societat lleidatana en plena postguerra espanyola. L'aparell repressiu del règim impedí que es recuperés el teixit cultural i associatiu de la ciutat, regulà tots els àmbits de la vida pública i condescendí amb les pràctiques corruptes dels seus acòlits. Les autoritats franquistes reforçaren la recristianització impulsada ortodoxament per l'Església amb una croada reeducadora que s'acarnissà amb els vençuts, una fanàtica imposició moralitzant de conseqüències anihiladores i perdurables. Perquè, com demostra Sagués, el discurs de legitimitat de la dictadura s'adequà als canvis politico-socials, mentre que la cultura homogeneïtzadora, folkloritzant i

espanyolitzadora oficialitzà el provincianisme i el localisme més pestilents. Darrere del *desarrollismo*, mistificat fins a la nàusea, s'hi amagà la grisor del règim: jerarquia fèrria, segrest de les llibertats, repressió continuada, sense palliatius, fins al final.

LA FUNCIO DE LA CRITICA

Al seu torn, Gibert estudia la programació del Teatre Principal, les companyies, els autors i la funció exercida per la crítica durant el període 1952-1962. La veta més comercial de l'escenari lleidatà, basada en revistes i comèdies, fou protagonitzada sobretot per companyies espanyoles de *tournee* per *províncies*. Les funcions en català de les companyies vingudes de Barcelona hi tingueren una presència marginal i subsidiària. Excepcionalment, el Principal acollí alguns grups d'aficionats, com ara el TOAR (Teatro de la Obra Atlético-Recreativa), que promogueren una molt limitada –però valuosa– renovació dels resclosits i evasions-

tes repertoris –espanyols– de postguerra. El treball de Gibert obre les portes a una història, amb tots els ets i uts, del teatre a Lleida.

Com acostuma a passar en aquesta mena de llibres miscel·lanis de caràcter institucional, les contribucions al volum són molt desiguals. D'entrada, hauria estat bé d'haver-se estalviat els textos de protocol, perquè, si bé llueixen en l'aparador polític, malgasten les pàgines estèrilment en detriment de l'erari. Després, hauria estat d'allò més bé de fixar uns criteris per harmonitzar les òptiques amb què s'analitza la història del coliseu ponentí, evitar les reiteracions innecessàries i, al capdavall, tenir més cura de l'edició del llibre. Quant al contingut, l'aproximació més erudita d'alguns col·laboradors deixa en franc desavantatge la més periodística i desequilibra el nivell de qualitat exigible en un volum col·lectiu. En l'aspecte formal, també són molt millorables tant la correcció gramatical i estilística dels textos com la tria i l'annotació del material gràfic.